

NATURLIGT DAGSLJUS

Kandidatuppsats i Inredningsarkitektur och möbeldesign
Konstfack, VT 2017

Malin Bosdotter

Examinator: Ulrika Karlsson

Opponent: Bo Pilo

Kursansvarig: Sergio Montero Bravo

Handledare: Sergio Montero Bravo
Jonas Osslund
Pernilla Glaser
Peter Andersson
Monica Säter
Anna Odlinge

SAMMANFATTNING

Det här projektet handlar om dagsljusets komplexitet, karaktär och nyansering.

Målet med projektet är att använda dagsljuset för att skapa en kontrast till den statiska och funktionella arkitekturen. Genom konstnärliga metoder vill jag utveckla och skapa en inspirationsbank och arbetssätt som jag kan använda i min framtida yrkesutövning.

Projektet består av tre olika delar:

- Samla. Samla information om dagsljus, ljusinsläpp och varför vår värld ser ut som den gör.

Jag analyserade befintliga byggnader med avseende på dagsljus insläpp och byggandes inre logik. Analysen gestaltades i abstrakta modeller. Jag undersökte olika yrkeskategoriers förhållande till dagsljuset, byggherren, arkitekten, bygglovshandläggaren, detaljplanerare med flera. Där det tydligt framgick att dagsljus handlar inte om dagsljus utan om byggprocess, standarder, värmesystem, lönsamhetsintresse, fasadens utseende mm.

- Undersöka. I den här delen utforskar jag själv dagsljuset med olika metoder.

Jag genomförde en undersökning av dagsljuset genom att studera skuggor vid olika klockslag, olika tider på året (under våren), vid olika väderlek och olika väderstreck. Skuggorna som trädde fram materialiserades till abstrakta modeller i trä eller trä, tråd och tyll. Metoden upprepades och nya studier av skuggor gjordes samt nya modeller byggdes. Med en iterativ process visades dagsljusets föränderlighet och variation.

- Gestalta. En fullskale prototyp togs fram för att studera ljus/skuggor i olika rum.

Prototypen var en skärmvägg i 3 delar och var en fortsättning på dagsljusstudien med materialiserade skuggor. Med skärmväggen undersöktes dagsljuset/ skuggornas påverkan på upplevelsen av rummet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION.....	5
BAKGRUND.....	6
PROBLEMFÖRMULERING.....	6
SYFTE.....	6
PROJEKTETS GENOMFÖRANDE	7
Projektets struktur.....	7
Arbetsmetod.....	7
Samla.....	8
<i>Dagsljus och dess påverkan på oss människor.....</i>	<i>8</i>
<i>Ljus under året.....</i>	<i>9</i>
<i>Olika yrkeskategoriers förhållande till dagsljus.....</i>	<i>10</i>
<i>Regler och rekommendationer.....</i>	<i>12</i>
Utforska.....	13
<i>Ljus i rummet.....</i>	<i>13</i>
<i>Undersökande av bostaden och dess arkitektur.....</i>	<i>20</i>
<i>Jag sitter fast.....</i>	<i>21</i>
<i>Materialisering av skuggor.....</i>	<i>22</i>
Gestalta.....	27
<i>Modell i fullskala tar form.....</i>	<i>27</i>
<i>En framsida och en baksida.....</i>	<i>28</i>
<i>Bygg i fullskala.....</i>	<i>29</i>
<i>Skuggor i rummet.....</i>	<i>30</i>
<i>Vårutställningen.....</i>	<i>34</i>
<i>Användningsområden.....</i>	<i>35</i>
PERSONLIG REFLEKTION.....	36
TACK.....	37
REFERENSER.....	38

INTRODUKTION

Dagsljus handlar om en rytm, en förändring under dygnet och under året, en återkommande rörelse. En naturlig rörelse som får oss att må bra och något som vi alla behöver!

I mitt projekt utforskar jag samspelet mellan ljus och mörker, rörelse och rytm. Jag vill upptäcka och gestalta det oväntade och få undersöka det på nytt. Jag vill tillåta dagsljuset att få vara den tillgång det faktiskt är.

Vad händer med rummet när dagsljuset sätts i centrum? När ljuset och skuggorna tillåts leka med den rumsliga aktiviteten?

BAKGRUND

Det hela började med att jag flyttade och såg nya bostadsområden växa upp. I försäljningsbroschyrer kunde jag läsa om vackra visioner, det nya området inspirerades av den traditionella fabrikskulturen och de gamla genuina fabriksbyggnaderna i rött tegel. Men det var inget jag kunde se. Jag såg standarder, tid och pengar. Det gjorde ont! I jakten på lönsamhet hade arkitekturen, det estetiska och hantverksmässiga rationaliserats bort. Omtanken till människan, de personer som ska tillbringa en stor del av sitt liv i den här miljön, fanns inte med. Det blev viktigt för mig - Vad kan jag i form av inredningsarkitekt tillföra som inte går att ignorera?

Mina tankar kretsade att jobba med något som måste finnas, golv, väggar, tak, fönster eller ljus. Jag fastnade för ljusinsläpp - jag tänkte att det skulle inte kunna vara svårt att visa på lösningar som ger en större och annorlunda upplevelse för de boende än det vanliga fönstret med dess standardiserade placering. Det var här jag började min resa - mitt projekt!

PROBLEMFÖRMULERING

Jag vill undersöka det naturliga dagsljuset och dess egenskaper i relation till rummet. Hur kan jag som inredningsarkitekt och möbeldesigner använda mig av dagsljus i min verksamhet? Hur kan jag få dagsljuset komplexa karaktär att påverka rummet?

SYFTE

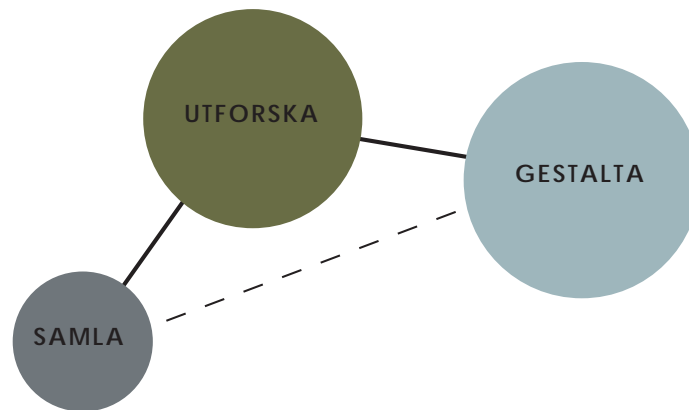
Använda dagsljuset för att skapa en kontrast till den statiska och funktionella arkitekturen. Genom konstnärliga metoder vill jag utveckla och skapa en inspirationsbank och arbetssätt som jag kan använda i min framtida yrkesutövning.

PROJEKTETS GENOMFÖRANDE

Struktur

Jag valde att dela upp projektet i tre olika faser, samla, utforska, och gestalta.

Samla är precis vad det låter, samla in information och fakta för att kunna genomföra projektet. Under utforska fasen ska det som har samlats in i det tidigare stadiet undersökas, utvärderas och utvecklas. Den sista fasen handlar om att transformera och gestalta arbetet i ett objekt i fullskala och i en utställning.

Arbetsmetod

Min arbetsmetod i det stora hela handlar om att studera det befintliga på olika sätt. Genom samtal med andra relevanta parter för projektet, genom analyser och gestaltning i abstrakta modeller, och genom att studera ljus vid olika tidpunkter på dygnet under olika månader i olika väderstreck. För att sedan låta det transformeras till någonting nytt.

Samla

Dagsljuset och dess påverkan på oss människor

Dagsljus är föränderligt under året och under dygnet. Men ändå är dess karaktär svår överskådlig. Ljuset kan vara flyktigt och oberäkneligt, förändras mjukt och långsamt eller snabbt och hårt.

Vi uppfattar vår omgivning efter ljusmängd, ljusfärg, skuggor och rörelser. Vi ser helheter. Hjärnan och ögat processar, analyserar och organiserar ljus och mönster för att ge det en mening till något vi förstår. För vår överlevnad så har vi ett behov av att kunna identifiera om saker är skadliga eller bra för oss. Hur vi upplever ljus beror på om vi kommer från en del av världen där vi är vana vid mycket ljus eller lite ljus. Dagsljuset mängd har inget vedertaget mått utan beror också på vad som förväntas och vad någon tycker är normalt, det är också något som förändras med åldern.

Att dagsljus påverkar oss människor det vet vi alla. Vi mår bra av ljus och mörker i en dygnsrytm. Vår kropp är beroende av det naturliga dagsljuset och vår hormonbalans anpassas efter mängden ljus. Därför är viktigt att dagsljuset inomhus inte maskeras av ett artificiellt ljus. Vi behöver uppleva de naturliga variationerna från dagsljuset.

Förr i tiden innan det artificiella ljuset uppfanns levde vi våra liv efter dygnets och årstidens rytm och inomhus med ljuset från elden/ brasan. Vi jobbade mindre under vinterhalvåret när det var som mörkast eftersom vi var beroende av dagsljuset för att kunna se. På sommaren jobbade vi som mest och sov som minst. Vi blir pigga och energiska av det blåa dagsljuset. Trötta av den röda solnedgången. Ljuset under dygnet talar om för oss när det är dags att gå upp, när vi ska vara aktiva och när vi behöver sova. Idag jobbar vi som mest under vinterhalvåret när det är som mörkast. Vi är lediga och har semester under den ljusa sommaren. Samhället idag har vänt vår biologiska rytm. Vi ska vara som mest aktiva när det är mörkt och vår kropp skriker sova, vi är lediga och förväntas vila när det är ljus och vår kropp vill vara aktiv. Det kanske inte är så konstigt att många mår dåligt när vi tvingar vår kropp att gå emot sin egen rytm ¹.

Fotnot 1. Tidernas ljus, en historia om ljus och mörker av Jan Garnet

Ljuset under året

Jag vill belysa att det finns en anledning till varför vi i Norden borde använda dagsljuset mer. Vi har extremt gynnsamma förutsättningar fast vi har ett mörkt vinterhalvår. Solen står lägre i Norden och det gör att vi får in mer ljus och längre in i våra bostäder. Borde det inte vara en aspekt att ta hänsyn till när vi i samhället styrs av vinst, effektivitet och energikrav? Bilderna nedan visar en ljusstudie gjord i London. Undersökningen visar hur ljuset förändrar sig från januari till juni.

21 januari, kl 12

21 februari, kl 12

21 mars, kl 12

21 april, kl 12

21 maj, kl 12

21 juni, kl 12

Ljus studie i Architecture Gallery, Victoria & Albert Museum , London UK

Källa: Lighting for interior design, Malcon Innes

Olika yrkeskategoriers förhållande till dagsljus

Jag ville få en förståelse för varför arkitekturen ser ut som den gör idag när nya bostäder byggs. Jag har varit i kontakt med olika yrkesgrupper och frågat dem hur de jobbar med dagsljus i sin yrkesroll och vad som är viktigt för dem.

Detaljplaneraren

Vid planering av nya områden gör man solstudier för att få in så mycket ljus som möjligt. Man försöker skapa områden med olika höjd, volym och takvinklar för att släppa in så mycket ljus som möjligt. Som närmast får två byggnader ligga 4 meter ifrån varandra men det är på grund av brandsäkerhet och inte för att främja ljusinsläppet. Vid omgivning med gammal karaktäristisk arkitektur ställer man krav på att nybyggd arkitektur ska passa in. Men skulle en exploatör uppleva att han/hon inte kan bygga efter de hårda krav som ställs i detaljplanen så är det fullt möjligt att detaljplanen revideras efter önskemålen.

Bygghandläggaren

Bygghandläggaren har som fokus att inga allvarliga personskador ska kunna uppstå. Det är viktigast att fönstren är tillräckligt stora så det är möjligt att sig ut vid eventuellt brand, det gäller främst för enfamiljshus med källare. De säkerställer att rätt typ av glas används om fönstret är placerat under 60 cm från golv/mark. De kan ha synpunkter på materialval men när underhållskostnader och energikrav blir dyrare går det att förhandla om kraven. Krav på material, färg till fasader är oftast så otydligt definierat i detaljplaner att det handlar om en tolkningsfråga hur de ska användas. De jobbar inte med att säkerställa ljusmängd eller hur upplevelsen av ljus blir.

Exploatören och byggherren

Fönstrets placering och storlek påverkas av flera faktorer. För stora fönster gör det svårt att klara dagens energikrav. Man använder alltid radiatorer i flerfamiljbostäder för golvvärme är inte tillräckligt energieffektivt. Värmesystemet i sin tur kräver att man drar ledningar mellan våningarna och därför är det enklast att fönsterna är placerade under varandra mellan våningarna. Helst placeras inte fönster under bröst höjd 60 cm på grund av att det kräver ett dyrare glas. En annan orsak till fönsterplaceringen är att det måste finnas en kant kvar runt fönstret i väggpartiet för att det ska vara möjligt att frakta hela partiet från fabrik till byggplats.

Man väljer material på fönster för att få billiga underhållskostnader, trä på insidan och helst aluminium på utsidan. Man har bara fasta glas på fönster vid balkong och annars alltid öppningsbara fönster för att man lätt ska kunna putsa fönstren på utsidan.

Arkitekten

Arkitekten jobbar med fönsterplacering efter fasadens uttryck, vill gärna hålla ihop fasaden och använder därför inte för många olika fönster eller avvikande placering. Gör även generella dagsljusberäkningar för att uppfylla BBR.

Inredningsarkitekten och möbeldesignern

En inredningsarkitekt kan jobba med hur dagsljuset möter olika material, t ex för väggar, vilket glanstal ska användas på färg eller tapet. Glanstal handlar också om hur lätt en yta är att göra ren. Om taket ska ha en obruten vit färg för att reflektera mer ljus eller inte. Vilken riktning golvet har för att följa ljusets riktning in i rummet, läggs det i fel riktning kommer golvet se bubbligt ut.

Ljusdesigner, belysningsplanerare

En ljusdesigner eller belysningsplanerare är inte inblandad vid bostadsbyggandet. Men de deltar vid andra projekt av mer offentlig karaktär. Jag tyckte ändå att det var intressant att veta hur de förhåller sig till dagsljus i sin yrkesroll.

Helheten är det viktiga. Idag är det en trend inom ljussättning att jobba med hormonljus. Kallt ljus för att få oss att bli piggare trycka ner kortisol och melatonin under förmiddagen. Varmt ljus på eftermiddag och kväll för att förbereda inför nattens sömn. Det är bra att vara medveten om hur varmt respektive kallt ljus påverkar oss och vår hormonnivå. Det är ingen mirakelmetod utan helheten är det viktiga. Om till exempelvis en skolmiljö ska ljussättas så är det kanske redan en stökig miljö. Kallt ljus sätt in för att eleverna ska bli piggare men resultatet blir att miljön blir mer stressig än tidigare. Ljus är bara en aspekt som påverkar upplevelsen av ett rum. Det är viktigt att ljussätta för att de olika aspekterna i en miljö samverkar och harmoniserar.

Ljus i rummet handlar i verkligheten inte om ljus eller om upplevelsen utan om hur allt praktiskt ska lösas och ekonomi.

Regler och rekommendationer

Jag har studerat de regler och rekommendationer som finns kring dagsljusinsläpp i bostäder. Dagsljus är svårt att mäta och komplext, upplevelsen kan påverkas av vilken våning bostaden ligger på, hur arkitekten i bostaden ser ut, vilket väderstreck vänder sig bostaden mot, vad det är för byggnad mitt emot, hur hög den är eller vilket material och färg har den fasaden.

Det som står att läsa i Boverket byggregler att arkitekturen ska vara så utformade att det är möjligt att få tillfredsställande ljusförhållanden. Inga väsentligt störande eller skadliga reflexer får förekomma ej heller bländning. Som definition på tillfredsställande ljusförhållanden är när tillräcklig ljusstyrka och rätt ljushet uppnås.

Ett schablonvärde för fönsterytan är att det ska vara minst 10% av golvytan i ett rum för att få in en godtagbar ljusmängd. Ett rum där man vistas mer än tillfälligt får inte enbart ha takfönster som enda dagsljuskälla utan det måste finnas möjlighet till att se ut och följa dygnets och årstidernas variationer. Alla rum (utom badrum) ska innehålla fönster med direkt ljus, endast i en studentbostad kan köksdelen vara utan direkt ljus men ha tillgång till indirekt dagsljus. Något rum eller avskiljbar del ska ha tillgång till direkt solljus.

Andra krav och regler för fönster och infästning

För placering av fönster gäller att när fönster är placerade under brösthöjd 60 cm och skillnaden mellan golv och marknivå inte är större än 60 cm ska glaset vara härdat. Om golvnivån i förhållande till marken är högre upp än 2 m från mark ska fönstret ha laminerat säkerhetsglas. Det är viktigt att glas och infästning klarar en så stor dynamisk kraft som en person kan åstadkomma, det vill säga att en person ska kunna trilla mot ett fönster utan att det lossnar, faller igenom glaset eller att personen skadas av skärskador.

Det ska finnas ett öppningsbart fönster i varje rum för att kunna vädra och släppa in frisk luft. Och av utrymningskäl ska inte fönster i främst i källarvåningar inte vara mindre än att en person kan ta sig ut.

Utforska

Ljus i rummet

Jag ville förstå mer om dagsljus och hur dagsljuset skapar en stämning i rummet. Jag besökte flera byggnader och studerade ljusinsläppet. Min studie och analys lät jag få ta i uttryck i abstrakta modeller som beskrev ljusets karaktär i rummet.

De byggnader som jag besökte var främst kyrkor och kapell i Stockholms området, men jag analyserade även miljöer som jag vistas i dagligen, min bostad och Konstfack.

Men varför just kyrkor och kapell? De har ofta ett starkt arkitektoniskt uttryck i relation till ljus, ljuset har fått en central roll. Säkert för att ljuset förstärker upplevelse och förmedlar den andlighet kyrkan vill kommunicera.

Markus kyrkan, Björkhagen, Stockholm
Arkitekt Sigurd Lewerentz
Byggd 1956-1963

Kyrkans mörka tegel känns inte som ett förväntat material för ett rum där vi firar och sörjer livets viktiga händelser, eller bara får ro och stöd i vardagen.

Arkitekturen är stark och fint sammanhållen med miljön utanför. Det mest karakteristiska för kyrkan är materialet, fönstren som saknar karmar och är direkt infogade i byggnaden. Glaset möter golvet, väggen eller taket. Det är en fin och sensuell gest mot den råa teglet. Ljuset tillåts stryka sig mot och rör sig över materialets råbarkade yta, vilket skapar ett vackert ljusspel.

MATERIALITET

SLÄPLJUS

Årsta kyrka, Årsta, Stockholm
Arkitekt Johan Celsing
Byggd 2011

Årsta kyrkan påminner på utsidan av Markus Kyrkan - en enkel och modern avknoppning. Men jag får en helt annan upplevelse när jag kommer in i kyrkosalen

Här finns många material, texturer och strukturer. Lager efter lager skalas av längs golv och väggar. Till slut möts det vita teglet av de stora fönsterna. Det finns en vacker enkelhet i materialen och hur de möter och pratar med varandra. Men finns också något metaforiskt i hur vi skalas av lager för lager inför något större. Vi blir mer jordnära.

Men det är något som inte stämmer för mig. Ljuset, fönstrens placering och taket skaver. Fönstren ger en känsla av hopp, det öppnas upp. Sedan läggs locket på - taket! Jag känner mig som om någon satte sig på mig. Jag får känna på hoppet men det är inte för mig. Taket i sig är intressant med de olika strukturerna i betong.

Min analys handlar om taket och fönstrens placering och riktning. Om olika strukturer i olika skikt.

TEXTUR

SKIKT

Skogskapellet, Skogskyrkogården, Stockholm
Arkitekt Gunnar Asplund
Byggdes 1919

FOKUS

RIKTNING

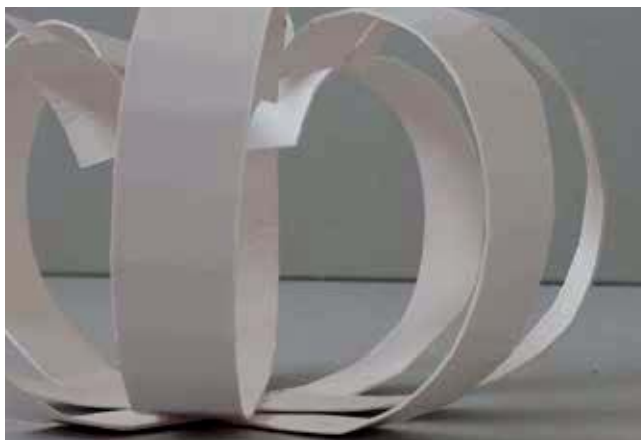
Första gången jag besökte Skogskapellet var i ett arbete för en kurs i kritiskt tänkande. Jag kommer dit och det ska inom en halv timme hållas en begravning.

Jag är innerligt tacksam för att de anhöriga lät mig gå in i deras privata sfär i en sån här känslig och men också vacker situation.

Arkitekturen har ett fokus på medkänslan för de sörjande och vad de skulle kunna tänkas behöva för att underlätta avskedet till den avlidne och komma vidare i sorgen. Golvet har fått en textur för att man ska ha något att vila ögonen på om man inte orkar hålla blicken uppe.

Pelarna och stolarnas cirkulära placering förstärker känsla av att bli hållen, få stöd och intimitet.

Ljuset har använts för att skapa ett fokus på avsked och men också ett hopp om någonting större och ljusare.

Uppståndelse kapellet, Skogskyrkogården, Stockholm
Arkitekt Sigurd Lewerentz
Byggt 1925

SKALA

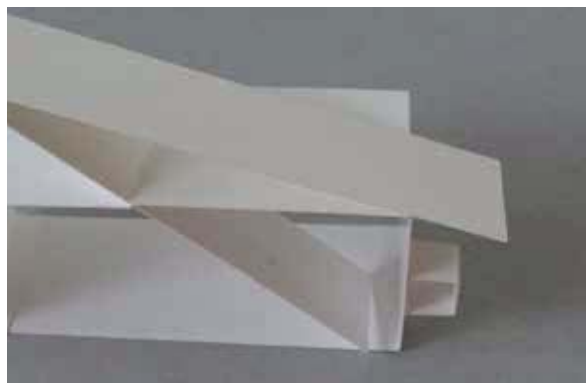

RIKTNING

Gunnar Asplund och Sigurd Lewerentz vann tävlingen om Skogskyrkogårdens utformning. Båda har samma vision att skapa en arkitektur och en miljö som hjälper de sörjade i deras liv. Men deras formspråk tar sig i så olika uttryck. Skillnaderna är slående mellan Skogskapellets intimitet och Uppståndelskapellets auktoritet.

Den nästan överdimensionerade takhöjden och människans litenhet är tongivande i kapellet. Fönstrets placering och ljusets riktning ner på den avlidne i kistan är en fin gest.

Om jag har förstått historien rätt så är det kapellet lite av en av egoistisk tripp för Sigurd Lewerentz. Kapellet kom att bli så dyrt att han inte fick fortsätta sitt arbete med Skogskyrkogården.

Konstfack, Telefonplan, Stockholm
Arkitekt till den ursprungliga byggnaden Ture Wennerholm
Byggt 1938-1940

STRUKTUR

LAGER

Jag har funderat en hel del på Konstfack lokaler. Ursprunget som fabrik för LM Ericsson har satt sin prägel.

Jag känner mig instängd i lokalerna. Det är långa korridorer med slutna väggar. Det finns inget som talar om vad som finns bakom väggarna. Få eller inga fönster som jag kan blicka ut igenom och se verkligheten utanför. Men det är ändå ett bra ljus, ett jämnt ljus. De typiska, för gamla fabriksbyggnader, sågtandsformande raderna med takfönster släpper in mycket ljus. Tillsammans med korridorväggarna skapar de olika strukturer i olika lager.

Min egen bostad, Värmdö
Arkitekt Jörgen Bach, Arkitema Architects
Byggt 2010 - 2011

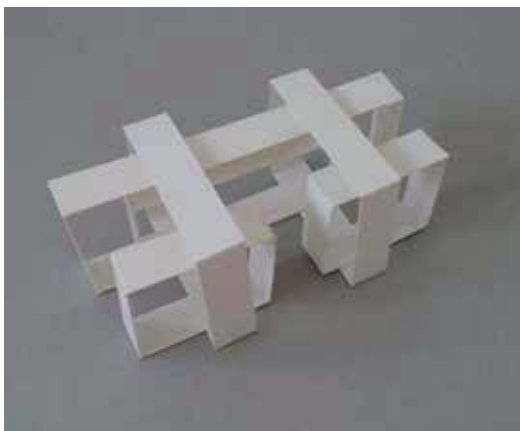

SIKTLINJE

Eftersom jag ska jobba med bostäder så kom det sig helt naturligt att jag började utforska min egen bostad - ett radhus i Gustavsberg, Värmdö. Vad var bra? Vad hade arkitekten tänkt på i avseende med ljus?

En aspekt som jag uppskattar är siktlinjerna genom hela huset som finns både på den nedre våningen och den övre. Ytterdörren är i glas så när jag kommer hem så ser jag rakt igenom huset, möts av ett stort fönster på andra sidan och blickar ut i skogen bakom huset. Baksidan av huset är placerat mot ett skogsparti med ett väderstreck i norr. Det borde bli mörkt men det är det inte. Solen lyser igenom från sidan på morgon eller på eftermiddagen/kvällen och skapar ett vackert ljusspel mellan träden.

LJUS SPEL

Undersökande av bostaden och dess arkitektur

Jag valde en lägenhet bestående av två rum och kök i ett av kvarteren som jag åker förbi varje dag, där lönsamheten har varit fokus och satt sitt spår. Min tanke var att jag lätt skulle kunna visa på någonting bättre. Jag började undersöka ljus och utvecklade flera koncept. Men det var slående hur jag påverkades och begränsades av den arkitektoniska tonen. Jag kände mig instängd och kvävd. Jag behövde frigöra mig från den standardiserade och pragmatiska gestaltningen och skapa mig en egen kreativ fristad.

Jag tycker det finns något sunt i lönsamhet, att hushålla med resurser. Arkitektur och estetik ska inte behöva vara exklusivt och dyrt utan det handlar om omtanke och empati för människan, för den person som ska leva sitt i bostaden. En bostad ska ge en större upplevelse än bara vara ett praktiskt fungerande skal.

Jag sitter fast!

Under en av våra delredovisingar fick jag kritiken "Jag förstår inte vad du gör? Är det skärmväggar?". Jag kände själv att jag inte hade hittat fram, hittat rätt i mina studier i lägenheten. Jag var överallt, försökte hitta fram genom att testa allt.

Jag hade inte tänkt igenom hur jag ville presenterade mitt projekt. Det blev som det blev! Och det brukar inte vara bra och inte nu heller. Jag hade försökt att vara effektiv i mitt arbete genom att göra modeller som bara var en inre fasad men det tolkades inte som en rumsligs undersökning utan som en möbel - ett objekt. Det hade jag ju absolut inte tänkt mig!

Jag kände att jag satt fast i min "kreativa" process och min vision! Det var plågsamt! Jag kom tänka på Karin Boyes dikt "ja visst gör det ont". Jag är ingen person som läser eller själv skriver poesi. Jag hämtar sällan min inspiration från det skrivna ordet. Men jag kände igen mig så väl i dikten - det var precis så jag kände det.

"Ja visst gör det ont

Ja visst gör det ont när knoppar brister.
Varför skulle annars våren tveka?
Varför skulle all vår heta längtan
bindas i det frusna bitterbleka?
Höljet var ju knoppen hela vintern.
Vad är det för nytt, som tär och spränger?
Ja visst gör det ont när knoppar brister,
ont för det som växer och det som stänger.

Ja nog är det svårt när droppar faller.
Skälvande av ängslan tungt de hänger,
klamrar sig vid kvisten, sväller, glider -
tyngden drar dem neråt, hur de klänger.
Svårt att vara oviss, rädd och delad,
svårt att känna djupet dra och kalla,
ändå sitta kvar och bara darra -
svårt att vilja stanna och vilja falla.

Då, när det är värst och inget hjälper,
Brister som i jubel trädets knoppar.
Då, när ingen rädsla längre håller,
faller i ett glitter kvistens droppar
glömmer att de skrämdes av det nya
glömmer att de ängslades för färden -
känner en sekund sin största trygghet,
vilar i den tillit som skapar världen."

Karin Boye

Det var dags att ta nya tag! Jag fick tänka om i projektet. Ta en titt bakåt. När kändes det kul och spännande? Det var när jag undersökte ljus i rum och byggde vita abstrakta modeller. Jag studerade vad jag hade gjort och började om.

Materialisering av skuggor

Jag tycker skuggor är intressant! Jag valde ut tre bilder från första studien "ljus i rum". Modellerna på bilderna stod i starkt solsken. Jag bestämde mig för att analysera skuggorna genom att bygga nya modeller. Jag gav mig en ram, en storlek på 15 cm x 15 cm att förhålla mig till.

Den här studien blev ett utforskande av det naturliga dagsljusets karaktär och nyansering genom att jag analysera och studerade skuggor vid olika tidpunkter, olika väderlek och olika väderstreck.

Steg 1.

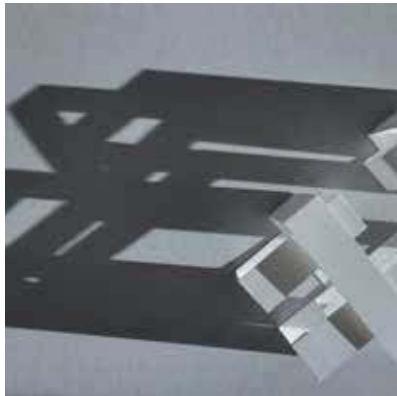
Skuggorna i solen är långa och med starka kontraster, uttrycket är grafiskt.

Datum: 2017-02-14

Klockslag: 11.10

Väderstreck: söder

Väderlek: strålände solsken

Steg 2.

Skuggorna från steg 1 abstraherades till modeller i trä

Steg 3.
Skuggorna är mjuka, luddiga och knappt märkbara.

Datum: 2017-03-31
Klockslag: 7.30
Väderstreck: norr
Väderlek: regn

Steg 4.
Nya modeller byggdes i trä och tyll.

Steg 5.
Skuggorna är långa och transparenta.

Datum: 2017-04-03
Klockslag: 18.10
Väderstreck: nordväst
Väderlek: solsken

Steg 6.
Nya modeller i trä.

Steg 7.
Skuggorna är igen mjuka, luddiga och nästan transparenta

Datum: 2017-04-06
Klockslag: 15.00
Väderstreck: sydväst
Väderlek: moln

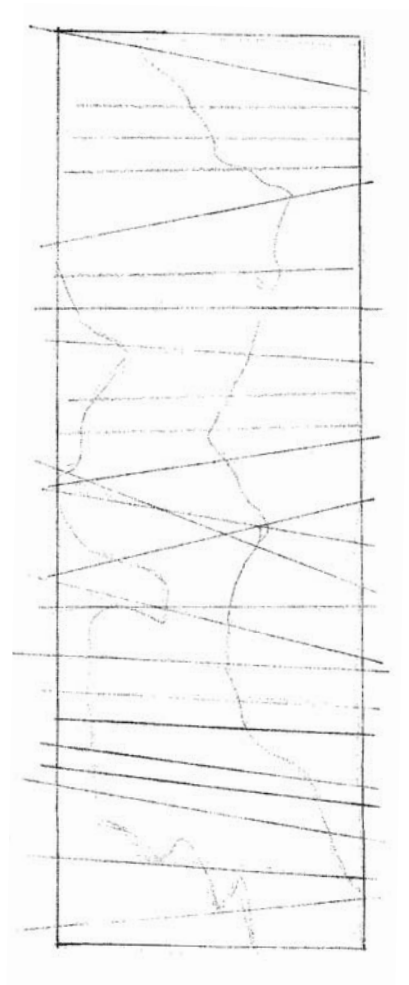

Steg 8.
Nya modeller som materialiserar skuggan.

Steg 9.
Transformation.

Jag valde en skugga och en modell som jag tyckte var intressant från studien ovan. Skuggan få ligga till grund för nästa steg.

Skuggan förvrängs i
photoshop

Förenklas i en skiss

En modell byggs utifrån skissen

Gestalta

Modell i fullskala tar form

På samma sätt som på föregående sida utvecklas formen till 3 st skärmväggar . Skuggan förvrängs i photoshop, förenklas till en kontur och för att sedan bli mönster/struktur.

Förvrängd skugga

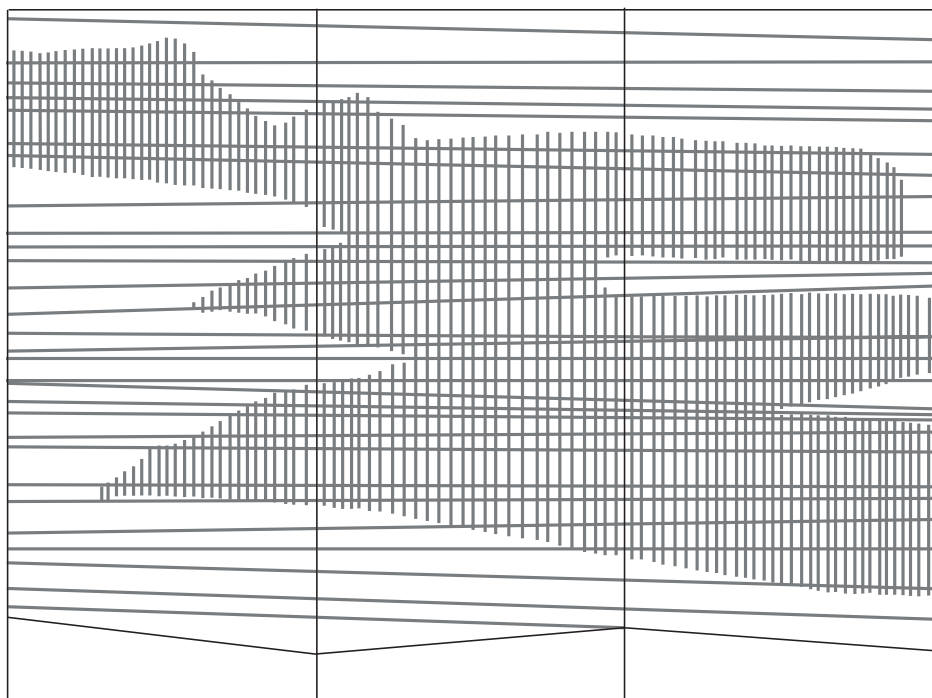

Illustration skärmvägg

En framsida och en baksida

Jag ville inte att skärmväggarna skulle ha en framsida och en baksida. Jag provade i en modell i skala 1:5 att lägga mönster på båda sidorna men inte exakt samma. De dubbla mönsterskikten gav en effekt av att ibland uppstår en täthet och ibland en transparens beroende på hur man rör sig längs med skärmväggen.

"Framsida", modell skala 1:5

"Baksida", modell skala 1:5

Modell skala 1:5, visar effekten av dubbla mönsterskikt

Bygga i fullskala

När det väl är dags att börja bygga i fullskala så går alla detaljer och dimensioner gås igenom igen. Hur ska allt göras? Hur vill jag att det ska se ut? Jag vill gärna sätta mig vid datorn och cad:a upp en modell. Men hela tiden blir jag påmind av Jonas Osslund att skissa upp/skulptera i fullskala. Testa, testa, testa och åter testa på riktigt och han har så rätt. Det går inte att få en känsla för dimensioner och proportioner i cad-miljö. Det finns inget som slår verkligheten.

Bilderna visar hur jag undersöker under själva byggprocessen. Lika ofta som jag fattar beslut så ändrar jag mig.

Skuggor i rummet

Vid vår sista delpresentation fick jag frågan - igen! Vad gör du? Är det en möbel? Eller är det en fortsatt ljusstudie? Jag hade tänkt mig att det var en möbel men det kändes så mycket mer intressant och lustfyllt att få fortsätta undersöka. Undersöka i fullskala i olika rum. Så det har jag gjort. Jag har ställt upp/möblerat in skärmväggen på Konstfack och utanför Konstfack. Testat hur den ser ut, vad den ger eller får för avtryck av sin omgivning.

Bilderna är tagna mitt på dagen i Biblioteksgången. Skärmväggen har ställts så att den tillåts få leka med solljuset.

Jag ville testa och se hur skärmen ser ut i ett rum utan dagsljus. Det här rummet är filmrummet i Konstfacks bibliotek. Skuggan kommer från artificiellt ljus från golvlampan.

Skärmväggen var från början tänkt att passa i en bostadsmiljö och inomhus. Dimensionerna är anpassande för att passa i ett hem. Därför ville jag prova att ställa ut den och se hur den interagerar med rummet ute.

Eftersom arbetet ska ställas ut så ville jag undersöka hur skärmväggen pratar med rummet och byggnaden som jag hade fått tilldelad som utställningsplats.

Det är ett stort fönster parti med morgonsol fram till kl 12. Rummet har tidigare varit Ericsson gamla personalmatsal. Stilen andas slitet 90-tal och har förmodligen inte fått något underhåll sedan dess.

Vårutställningen

Jag ville få med olika delar av projektet i utställningen. En tidig dagsljusstudie där jag undersöker och visar på dagsljusets komplexitet, karaktär och nyanser.

En skärmvägg som är en utveckling av dagsljusstudien. En skuggbild har förvrängts, förenklats och sedan blivit ett mönster till skärmväggen.

Den sista studien visar hur skärmväggen påverkar eller blir påverkad av rummet som den placeras eller möbleras in i.

Användningsområde

Vad är det jag har gjort egentligen? Vad kan jag använda projektet till?

Jag har undersökt ljus. Undersökt och utforskat ljus genom skuggor. Ljuset i sig kan vi inte se. Det behöver en yta, ett objekt och ett rum att samspela med för att visuellt synas. Likväl som ytan, objektet och rummet behöver ljuset för att vi visuellt ska kunna uppleva dem. Ljuset, objektet och rummet är ömsesidigt beroende av varandra. Vi behöver skuggorna för att läsa av vår omgivning och samtidigt som skuggorna som skvallar om ljusets egenskaper och karaktär. Skuggorna kan vara mjuka, transparenta, luddiga och till och med upplevas som sköra. Men de kan också vara hårda och brutala.

Den finns en dubbelhet hur vi upplever och är beroende av skuggor som gör det intressant och komplext. Dubbelhet i vi vårt behov av att läsa av vår omvärld och vårt behov av ljus och skuggor för att vår kropp ska fundera biologiskt. En del handlar om att vi behöver skuggorna för att läsa av tiden (dygn, årtid), men det handlar också om att läsa av objekt och rum, en annan viktig del är att vi använder skuggorna till att läsa av rörelser och aktiviteter. Rörelser som finns utanför vårt synfält men som vi ändå förnimmer genom skuggans skiftningar. Det är rörelser av levande varelser men också av väder, vind och dess förändringar.

Om jag fokuserar på området inredningsarkitektur och möbeldesign så är det mörkret och skuggan som ger rummet och objektet dess djup och nyansering. Jag tänker mig att vid ljussättning inte bara fokusera på vad som ska sättas i fokus och vara extra synlig utan också fundera kring vad som ska omfamnas av skuggan. Hur kan skuggorna ge något mer till det som ljussätts?

Jag skulle också vilja låta rummet eller möblen få påverkas av dagsljuset. Ge ljuset ytor och strukturer att leka med. Låta dagsljuset få skapa en förändring i uttryck över i tid. Det skulle kunna göras genom att använda samma kulör men olika glanstal på en färg.

PERSONLIG REFLEKTION

Det blev inte som jag hade tänkt mig! Det blev inte ens i närheten av vad jag hade tänkt mig! Att ständigt tillåta mig att tappa kontrollen över projektet, låta lusten och nyfiken styra har gjort att jag har lärt mig saker som jag inte har förväntat mig eller fått andra aspekter med mig från projektet (en inspirationsbank till framtiden).

Jag har lärt mig massor om ljus, allt finns inte med i rapporten utan det har var en del i studien av lägenheten. Jag har fått en förståelse för varför arkitekturen ser ut som den gör. Det arkitektoniska uttrycket blir så fruktansvärt tråkigt om och när alla bara gör minsta möjliga. Billigt, säkert och funktionellt behöver inte behöva utstråla tristess och standardisering. Engagemang syns! Intention syns! Och det påverkar oss!

Jag tror mig ha förstått mer vad som är min yrkesroll, eller vad som skulle kunna vara det. Det är brett och det finns många åsikter om vad en inredningsarkitekt gör eller bör göra. För mig handlar det om att kunna bidra med eller förändra med små avtryck som ger en större upplevelse. För mig handlar det om omtanke till människan, omtanke till den eller de personer som ska använda miljön eller möbelen. Ett engagemang vid val av material, materialmöten, tillverkning, plats, estetik och låta det få integrera med funktion.

Jag vill bidra till världen i egenskap som inredningsarkitekt genom att ge något mer utan att ta bort eller förändra, ge något mer genom att lägga till och på så sätt skapa en ny upplevelse.

STORT TACK TILL...

Alla lärare och handledare för ert engagemang, stöd och nyfikenhet:

Sergio Bravo Montero

Jonas Oslund

Pernilla Glaser

Peter Andersson

Monica Säter

Anna Odlinge

Sahn Gnista

Inger Bengtsson

Tack till sadelmästarmakarna för läder och skruvnitar till gångjärnen.

Tack till de personer som jag har intervjuat om deras yrkesroll.

REFERENSER

Tallum Gunnar Asplunds & Sigurd Lewerentz skogskyrkogård i Stockholm
1996 Bengt O H Johansson, Fabio Galli och Byggbolaget Stockholm, Sverige
ISBN 91-7988-116-5

Daylighting, Architecture and light design
2011 Peter Tregenza och Michael Wilson,
ISBN 978-1-419-25700-4

Nordic Light, Modern Scandinavian Architecture
2012 Henry Plumer, Thames and Hudson Ltd, UK
ISBN 978-5-500-29137-5

Lighting for Interior Design
2012 Malcolm Innes, Laurence King Publishing Ltd, London
ISBN 9781856698368

Rummet på rymmen
1998 Thomas Hellquist, Arkitekturmuseet
ISBN 91 85460 60 5

Tidernas ljus, en historia om ljus och mörker
1998 Jan Garnet, Svenska kraftföreningen Stockholm, Sverige
ISBN 91-630-3326-7, 978-91-630-3326-1

Bostadens omätbaravärden
2011 Kjell Forshed och Ola Nylander, HSB, Sverige
ISBN 91-86462-29-6

Bostadbestämmelser, en handbok om byggbestämmelser för bostäder och bostadsmiljö- Nybyggnad och ombyggnad
2017 Hans Örnhall, AB Svensk Byggtjänst
ISBN 978-91-7333-809-7

Regelsamling för byggande, Boverkets byggregler BBR
2015 Boverket
ISBN 978-91-7563-253-7

Forskare och praktiker som färg, ljus och rum
2006 Utgivare och redaktör Karin Fridell Anter, Formas Stockholm
ISBN 91-540-5966-6